

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ ВИМОГ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ЕКОНОМІКИ

Розкривається значення освітніх послуг в соціально-економічному розвитку країни, обґрунтовуються стратегічні напрями їх розвитку, зокрема, з урахуванням вимог нової парадигми економіки, економіки знань.

Ключові слова: освітні послуги, стратегія, парадигма, інновації, конкурентоспроможність.

I. Вступ. Ринок освітніх послуг, масове поширення вищої освіти у світі стало розглядатись як гарантія конкурентоздатності держави, зокрема, в умовах формування економіки знань. Навчання, здобуття вищої освіти оцінюється як інвестиції у власне майбутнє, пов'язане з набуттям необхідних для ділових успіхів людини знань, навиків і досвіду. Склалась стійка думка щодо того, що наявність вищої освіти суттєво збільшує шанси випускника успішно розпочати кар'єру в будь-якій сфері діяльності. Ринок освітніх послуг пропонує програми навчання різних рівнів. Все більше країн переходить на принцип «академічного капіталізму», розширює ринок освітніх послуг. Освітні заклади активно включаються в конкурентну боротьбу за залучення до себе на навчання студентів в якості фактора стимулювання економічного зростання.

Швидко прогресує в цьому плані Китай, який протягом останніх півтора десятка років кількість студентів вищих навчальних закладів збільшив у 10 разів. В економіку освіти великі кошти вкладає Сінгапур, який перетворився у великий міжнародний освітній центр, активно використовуючи сучасні, у тому числі й дистанційні, форми навчання.

II. Постановка завдання. Останнім часом швидко зростає кількість студентів і в українських вищих навчальних закладах. Постійно й збільшується обсяг освітніх послуг. Однак все це ще позитивно не позначилось на економічному зростанні, на підвищенні добробуту населення.

Різні аспекти розвитку освітніх послуг, зокрема послуг вищої школи, розкриття їх місця і

ролі у розв'язанні економічних проблем досліджуються багатьма науковцями. Серед останніх П. Аброскін, М. Баляхін, В. Варналій, С. Гур'єв, Ю. Дайновський, О. Кузнецов, Е. Морозова, О. Романовський та ін. Проте ще мало досліджень присвячено підвищенню ролі освітніх послуг у формуванні економіки, що базується на знаннях, на інноваційній основі.

А тому метою нашого дослідження є обґрунтування стратегічного розвитку освітніх послуг у контексті вимог економіки знань, а також необхідності підвищення добробуту населення.

III. Результати дослідження. В умовах економіки знань основним агентом розвитку виступають знання. Останнім часом посилюється інтерес до наукового осмислення ролі освіти, освітніх послуг, зокрема, у розбудові економіки знань (knowledge economy). До речі, це поняття вперше було введено американським дослідником Ф. Махмупом ще у 1962 р. Економіка знань передбачає пріоритетний розвиток галузей з високою питомою вагою нематеріального, людського капіталу (інформаційні технології, освіта, наука, послуги).

Економіка знань – це процеси, що забезпечують лідерство суб'єкта управління, конкурентоздатність вироблених товарів і послуг. У країнах, економіка яких базується на знаннях, як свідчать статистика, послуги служать основою формування ВВП (табл. 1).

Серед послуг важливе місце займають освітні, яким властиві:

невідчутність: послуги неможливо продемонструвати, побачити, спробувати на смак, почути, понюхати, транспортувати, зберігати або ж вивчати до моменту їх отримання;

– **невіддільність:** їх не можна відокремити від їхнього джерела, незалежно від того, надається послуга людиною чи машиною, тобто процес виробництва послуг і процес їх споживання є нерозривними;

– **мінливість** (неоднорідність) якості послуг. Якість послуг значною мірою залежить від того, хто їх надає, а також від того, де й коли вони надаються;

Динаміка частки послуг у ВВП. %

Країна	2000	2003	2005	2008	2000-2008, +,-
США	75,4	77,2	76,8	77,0	+ 1,6
Японія	67,2	69,3	69,9	69,5	+ 2,3
Франція	77,4	76,3	76,0	76,5	-0,9
Німеччина	68,5	70,1	69,7	69,2	+ 0,7
Великобританія	71,8	75,0	75,9	75,1	-0,7

Джерело: [1].

– недовговічність (нездатність до зберігання) послуг: їх неможливо зберігати з метою подальшого продажу чи використання;

– власність: відсутня власність на послугу. Споживачі, купуючи послуги, не отримують особливого доступу до їх використання на необмежений відрізок часу, тобто вони не можуть володіти послугою та продавати її за своїм бажанням.

Разом із тим послуги, що надають, скажімо, вищі навчальні заклади, характеризуються:

– тривалістю надання послуг: отримання освіти в цілому, у тому числі вищої, – це тривалий час. У вищій школі, приміром, він триває 4-6 років;

– ліцензуванням послуг. Вищі навчальні заклади, як відомо, обов'язково підлягають ліцензуванню, яке дає право навчальному закладу здійснювати освітню діяльність, тобто надання освітніх послуг без ліцензії заборонено законодавством;

– конкурсним характером послуг. Більшість вищих навчальних закладів (ВНЗ) надають освітні послуги на конкурентній основі споживачу, який бажає скористатися послугами вищого навчального закладу;

– високою вартістю послуг. Це означає, що для отримання освітніх послуг необхідно докласти багато розумових зусиль як і для досягнення кінцевої мети здобуття вищої освіти;

– необхідністю подальшого супроводження послуг. Зазвичай, вищі навчальні заклади додатково організують проведення спеціальних семінарів, конференцій, курсів, на яких ознайомлюють слухачів з новими методами, підходами, розробками.

Потреба в знаннях зростає. Про темпи розвитку цієї тенденції говорить і те, що 90% науковців, інженерів, які працюють, є нашими сучасниками. Серед цього обсягу знань 90% створені за останні три десятиріччя. За часткою

високотехнологічних секторів у ВВП список найбільш розвинутих країн світу представлений наступним чином: Республіка Корея, Швеція, Швейцарія, Німеччина, Японія, США. За обсягом виробленої високотехнологічної продукції країни ЄС помітно випереджають США. У Китаї економіка знань офіційно визнана державною стратегією.

Основою ж економіки знань є освіта, зокрема вища.

З розвитком вищої освіти в Україні появилася генерація спеціалістів, яка поєднує глибоку фундаментальну та прикладну підготовку, володіє високим творчим потенціалом. За цей час різко зріс обсяг наукових і науково-технічних робіт (рис. 1).

Однак ці швидкозростаючі показники фундаментальних досліджень і науково-технічних послуг, на жаль, не впливають на рівень життя населення. У радянські часи, приміром, більш-менш достойний рівень життя забезпечувався лише для працівників оборонної промисловості. Фахівці ж інших сфер діяльності і працювали в умовах наростаючої техніко-економічного відставання, і життєвий рівень їх був низьким.

Однак, як свідчить світова практика, людина з вищою освітою, як правило, соціально адаптована. Сьогодні, гадаємо, що всім стає зрозумілим, що вища освіта потрібна не лише для роботи, але й для особистих потреб сучасної людини, для її повсякденного життя. Адже, скажімо, економічна освіта дозволяє вільно орієнтуватись в умовах ринку, юридична – необхідна для захисту своїх прав та інтересів. Життєво необхідними нині є комп'ютерна грамотність та знання іноземних мов.

Не дивно, що останнім часом спостерігається особлива тяга не лише до вищої освіти, а і до другої вищої, зокрема, у фахівців технічного, технологічного, медичного і військового

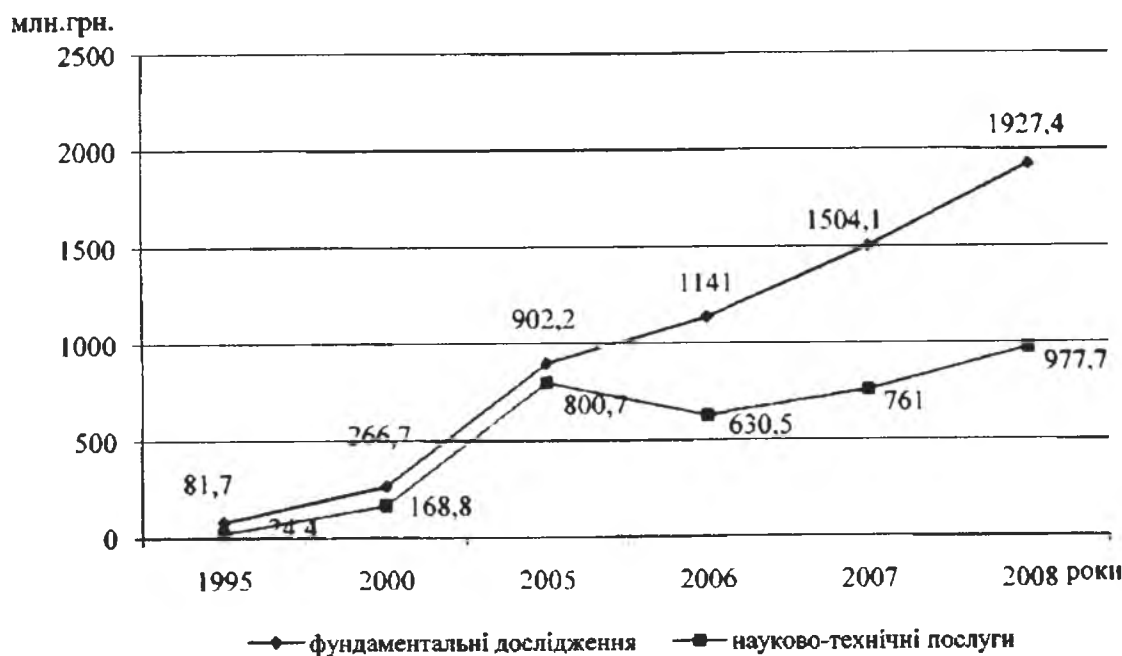

Рис. 1. Динаміка обсягу фундаментальних досліджень і науково-технічних послуг

профілів. Сучасна вища освіта інноваційної направленості має поєднувати техніко-технологічну й гуманітарну освіту. До речі, в цьому зацікавлені й роботодавці. Адже випускник вищого навчального закладу має широкий професійний кругозір, привчений до самоосвіти, соціально адаптований, професійно й соціально мобільний, здатний аналітично накопичувати життєвий досвід. Для їх підготовки в Україні діє широка мережа вищих навчальних закладів (табл. 2). В їх числі 22,2% складають університети: профільні, державні і приватні. Серед останніх виділяються дослідницькі, інноваційні, підприємницькі, корпоративні тощо. Диференціація ВНЗ забезпечується перш за все під впливом ринку освітніх послуг. Адже первинним фактором успіху на будь-якому ринку освітніх послуг є правильний вибір своєї ніші, місії і вибір правильної стратегії.

Сьогодні, як відомо, вищі навчальні заклади готують фахівців різного освітньо-кваліфі-

каційного рівня. Так, у 2008 р. вищими навчальними закладами різних рівнів акредитації підготовлено 74,5 тис. магістрів, 282,3 тис. спеціалістів, 87,8 тис. бакалаврів і 178,7 тис. молодих спеціалістів.

Як видно із табл. 2, особливо високими темпами зростає випуск із вищих навчальних закладів III-IV р. а. Разом із тим ще залишається низькою частка населення із вищою освітою (табл. 3).

Як видно із табл. 3, серед населення у віці 22 роки і старші лише 20,7% мають повну вищу освіту, тоді як у країнах так званого золотого міліарну ця цифра коливається від 40 до 60%. Тому і в подальшому мають зростати масштаби підготовки фахівців з вищою освітою. Підготовка має здійснюватись на інноваційній основі. І це тоді, коли знання виступають рушійною силою будь-якої економіки. Академік А. Варшавський відмічає, що історія розвитку людства свідчить про інноваційну діяльність.

Таблиця 2

Динаміка розвитку мережі вищих навчальних закладів

Показник	I -II рівнів акредитації			II] -IV рівнів акредитації		
	1990/91	2005/06	2008/09	1990/91	2005/06	2008/09
Кількість закладів, одиниць	742	606	528	149	345	353
У них студентів, тис.	757,0	505,3	399,3	881,3	2203,8	2364,5
Прийнято, тис.	241,0	169,2	114,4	174,5	503,0	425,2
Випущено, тис.	228,7	142,7	118,1	136,9	372,4	505,2

Джерело: [14].

Частка населення у віці 22 роки і старші, яке має повну вищу освіту, %

Всі домогосподарства		у том числі, які проживають					
		у міських поселеннях				у сільській місцевості	
		у великих містах	у малих містах	Усього			
2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
19,8	20,7	30,8	19,6	25,2	26,6	8,2	8,2

Джерело: [13, с 52].

Раніш економічна діяльність людини була націлена на те, щоб більш ефективно обробляти і використовувати те, що створено природою. Сьогодні людина намагається компенсувати нестачу природних ресурсів.

Економіка знань, виконуючи інтегральну, синтезуючу функцію в процесі формування нової парадигми економіки, потребує підвищення освітнього і професійного рівня працівників, збільшення частки працюючих з вищою освітою.

Остання своєю метою має, перш за все, забезпечення інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах, яка має бути направлена на ефективне використання інтелектуальних ресурсів, формування стійкого інтелектуального потенціалу, здатного ініціювати та реалізувати інноваційні програми різної складності та направленості. Інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах нерідко пов'язана з комерціалізацією наукових ідей, оригінальністю інноваційних проектів, а також із підвищенням рівня підприємницької культури та підготовки кваліфікованих кадрів у сфері малого і середнього бізнесу.

В основу інноваційного розвитку ВНЗ мають бути покладені наступні складові:

- розвиток інноваційного потенціалу вищого навчального закладу, який має здійснюватись таким чином, щоб результатом його діяльності була підготовка інтелектуального потенціалу, здатного забезпечити позитивні зміни в області професійної діяльності;

- прогнозування діяльності та стратегічне управління структурою розширеного відтворення інноваційного потенціалу територій;

- формування інфраструктури інноваційної діяльності, забезпечуючи інтеграцію всіх освітніх академічних цінностей і підприємництва;

- формування інноваційної корпоративної культури і внутрішнього конкурентного середовища;

- розвиток інфраструктурної взаємодії вищих навчальних закладів із зовнішнім середовищем, тобто забезпечена освітня інтеграція з економікою, бізнесом, владними структурами;
- диверсифікація джерел фінансування ВНЗ;
- створення адаптивної системи управління вищим навчальним закладом як самонавчальної структури.

Реалізація (дотримання) зазначених складових дозволить покращити якість підготовки кадрів, а також послуг, які надають заклади освіти.

Якість підготовки кадрів впливає на престижність вищого навчального закладу. Найпрестижніші ВНЗ приміром США, відбираючи по всьому світу найталановитішу, багатообіцяючу молодь*, збагачують американську економіку. За оцінками експертів, лише за рахунок іноземних студентів американська економіка щорічно збагачується на 13 млрд. доларів. Американські університети займають лідируючі позиції в глобальному рейтингу конкурентоздатності ВНЗ. Згідно критеріїв Шанхайського університету, що враховує кількість лауреатів Нобелівської премії, «вирощених» у стінах кожного вищого навчального закладу, 17 із кожних 20 кращих вищих навчальних закладів знаходяться у США [4, с. 26]. Сьогодні якість підготовки кадрів є досить гострою проблемою і для України. За міжнародними стандартами, якість підготовки кадрів це:

- по-перше, конкурентоздатність випускників навчальних закладів, їх здатність швидко адаптуватись до змінюваних умов суспільства і виробництва, активно змагатись з персоналом інших організацій, вміло робити кар'єру і достойно заробляти;

* Нерідко стипендія, що надається іноземному студенту, повністю покриває оплату навчання, проживання, проїзд на навчання і навпаки, медичну страховку, придбання комп'ютера і книг.

по-друге, кожен фахівець має володіти іноземною мовою, правилами та звичаями міжнародного ділового обороту, бути готовим до того, щоб можна було використати свій інтелектуальний потенціалів;

по-третє, знання робітників і спеціалістів, які отримали дійсно якісну освітню підготовку, мають мати практичне застосування. Адже роботодавці чекають від випускників навчальних закладів швидкого старту і не збираються давати їм час на розкачку;

по-четверте, якісна освіта передбачає намагання та вміння до регулярного поповнення та оновлення. Спеціаліст з хорошою підготовкою має бути чутливим до нового, володіти здатністю його освоєння і готовністю до практичного застосування [7, с. 30].

Проте категорії «якість» освіти не має достатньо чітких горизонтів та орієнтирів.

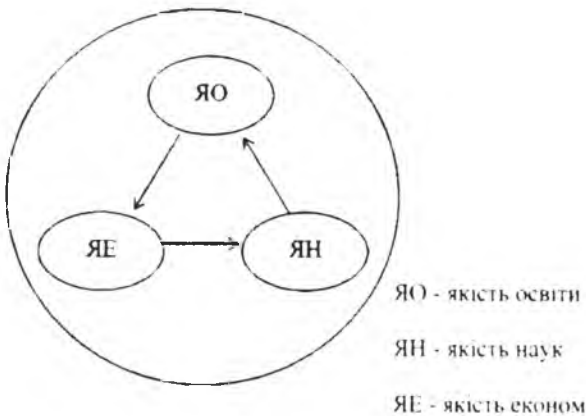

Рис. 2. «Економічний трикутник якості» (освіти, науки, економіки)

Тобто, скажімо, якість підготовки фахівців залежить від рівня узагальнення академічного, галузевого вузівського наукового економічного досвіду і господарської діяльності людства, а також від рівню розвитку самої науки (наукового потенціалу суспільства). Тобто знання, в основному, виробляють економіка і наука. Освіта ж модернізує, вдосконалює та генерує нові знання, вміння та навички. Водночас розвиток економіки обумовлені необхідністю зростання вимог до якості освіти. Висока якість освіти створює умови для успішного розвитку економіки та підвищення наукового потенціалу суспільства.

Дехто з дослідників ставить знак рівності між якістю освіти, з одного боку і рівнем та обсягом знань, з іншого [7, с. 68].

Реформування суспільно-державної системи забезпечення якості професійної освіти – це

не короткотермінова установка, а довгострокова державна стратегія, направлена на підтримку економічного розвитку країни. Такий підхід характерний не лише для України, а й фактично всіх європейських країн. З метою системної регуляції розвитку освіти у Європі протягом 1999-2000 роках сформована Європейська мережа гарантії якості (European Network of Quality Assurance In Higher Education – ENQA) Вона покликана зміцнити європейське співробітництво для розвитку співставних критеріїв методологій. Членство в ENQA встановлюється на добровільній основі, Досягнення прозорості освітніх систем розглядається як умова розвитку міжнародної мобільності. ENQA покликана виконувати наступні завдання:

- підтримка національних органів, що відповідають за оцінку якості вищої освіти;

- формування та просування міжнародних (європейських) вимірів;

- по четверте, якісна освіта передбачає намагання та вміння регулярно поповнювати та оновлювати знання. Спеціаліст з хорошою підготовкою має бути чутливим до всього нового, володіти здатністю його освоєвати і бути готовим до практичного застосування [7, с. 30].

- поширення зразків кращих практик;
- організація дискусії щодо проблем оцінки якості;

- надання дієвої допомоги тим, хто намагається створити систему забезпечення якості;

- апробація різних типів зв'язки гарантії якості, акредитації, академічного і професійного покликання;

- розвиток методології та інструментної гарантії якості для нових видів освіти (приміром, транснаціональної освіти).

Якість освіти – це сукупність властивостей і характеристик освітньої послуги, завдяки якій задовольняються запити споживача знань на отримання певних знань (чи професійного спеціаліста за певний час з отриманням відповідного документа).

На якість підготовки кадрів, безсумнівно. У 2008 р. значно зріс конкурс на вступних іспитах до вищих навчальних закладів (табл. 4).

Особливо різко зріс конкурс на вступних іспитах до вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, зокрема денної форми навчання. Це дозволяє забезпечити якісний набір у вищі навчальні заклади.

Підвищенню якості підготовки спеціалістів сприяє й впровадження у діяльність ВНЗ но-

Конкурс на вступних іспитах до ВНЗ

(кількість поданих заяв на 100 зарахованих)

Показник	I - II рівнів акредитації				III-IV рівнів акредитації			
	1995	2000	2005	2008	1995	2000	2005	2008
Усього	156	138	129	138	167	158	153	203
За формами навчання:	160	143	135	142	168	174	169	233
денною								
Вечірньою	161	133	129	122	151	134	134	146
Заочною	143	121	115	114	164	129	128	136

Джерело: [14].

вих механізмів: стандартизація, ліцензування, атестація та акредитація. Дія цих механізмів базується на незалежній комплексній оцінці діяльності освітнього закладу. Змінюються підходи до оцінки якості підготовки спеціалістів. Водночас ведеться пошук і забезпечується впровадження засобів і методів, які дозволяють підняти об'єктивність цієї оцінки. Підвищення її об'єктивності пов'язують перш за все з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і тестування, тобто із здійсненням модернізації вищої освіти. А це потребує відповідного фінансового забезпечення.

Держава, залишаючись власником системи освіти, тривалий час її недофінансування, як, до речі, і науку* (рис. 2).

Фінансування освіти – це капітальні вкладення в майбутнє.

Такий підхід до фінансування освіти негативно впливає на стан її інфраструктурного потенціалу. Відсутність же розвинутої інфраструктури і достойної оплати праці науковців, викладачів вищих навчальних закладів зумовлювали відтік прогресивної молоді, а також наукоємних вітчизняних розробок. Багато талановитої наукової молоді виїхало в інші країни, що негативно позначається на інтелектуальному потенціалі нації та економіки в цілому. Адже лише різнобічний розвиток освітньої інфраструктури, що включає інноваційні організації, може забезпечити живу взаємодію освіти, науки та економіки.

До речі, багато цивілізованих держав, які почали боротьбу із системною глобальною кризою, усвідомили, що сприяє цьому тобто прискоренню виходу із глибокої кризи із меншими втратами активне використання освіти та

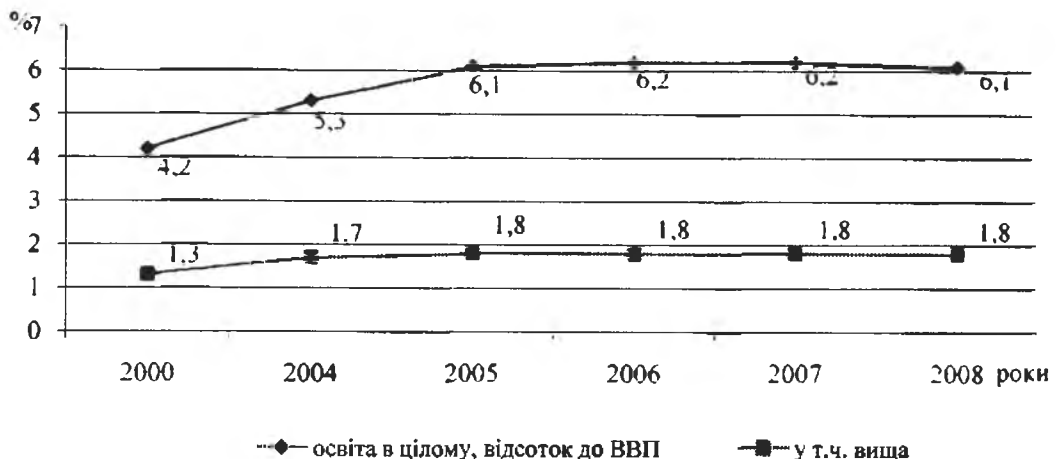

Рис. 2. Динаміка фінансування освіти, у тому числі вищої, % до ВВП

«Зазначимо, що законом про освіту на її розвиток передбачається щорічно виділяти 10% ВВП, а виділяється значно менше. За радянських часів упродовж тривалого часу на розвиток науки щорічно в державному бюджеті передбачалось 2% ВВП. Нині ж в Україні на наукові дослідження виділяється 0,3-0,4%. Для порівняння зазначимо, що в Росії цей показник складає 1%, у Китаї – 2, у США – 3%.

«Зустріч у 2009 р. Міністрів освіти 46 країн – учасників Болонського процесу в Бельгії закінчилась прийняттям резолюції, в якій підкреслюється, що вища освіта має бути турботою держави.

науки, їх розвиток. Такий знаковий вибір зробили країни ЄС, США, Японія та інші, де 25% трудових ресурсів зайнято у сфері науки та високих технологій. У США, приміром, 8% зайнятого населення створює понад 20% ВВП. Серед працюючих у цій країні 66% мають вищу і незакінчену вищу освіту.

В Україні ж за умов такого фінансування освіти та науки останні практично вилучені зі списку найважливіших стратегічних напрямів розвитку. В Україні держава економить на освіті та науці, тоді як у країнах ЄС має місце постійне збільшення. У нас і приватний капітал ухиляється від вкладень у знання.

Використовуючи досвід інших країн у підвищенні якості підготовки кадрів, слід особливу увагу зосередити на навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. В той же час досвід роботи вищих навчальних закладів щодо підвищення якості підготовки кадрів свідчить, що саме впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій вищими навчальними закладами розглядається як інноваційний процес.

Сфера освіти володіє значним інфраструктурним і науково-інформаційним ресурсом, від якості якого у значній мірі залежить рівень використання освітніх технологій. Скажімо, наявність у додатковій мірі довідкової літератури, оглядових матеріалів, каталогів, картотек тощо залежить успішності переходу від лекційно-семінарських моделей трансляції та засвоєння знань, умінь та навиків до моделі формування компетентного спеціаліста. Іншими словами, від стану інфраструктурного потенціалу галузі освіти у значній мірі залежить успішність переходу від концепції передачі готових знань до концепції формування компетенції випускника при збереженні направляючої і керівної ролі викладача-тьютора. Учень, слухач, студент лише тоді якісно засвоїть знання, вміння та навиків, коли він самостійно розбереться в сутності та особливостях вивчаючого матеріалу і зможе компетентно застосовувати знання на практиці. Адже зміна останніх технологій має відбуватись при наявності достатньої кількості сучасних інформаційних джерел, навчально-методичних посібників роботи з ними, широкого доступу до Інтернету, наявності реальних баз виробничих і кваліфікаційних практик, а також при структурних змін працюючих планів, які мають бути сформульовані на базі рамкових державних освітніх стандартів.

Комп'ютерні інформаційні і комунікаційні технології є найбільш концентрованим провідником світових процесів глобалізації, інтернаціоналізації, просування до єдиного Європейського освітнього простору, реалізації принципів Болонського процесу. Цьому в свою чергу сприяє й створення корпоративних навчальних закладів. Останні являють собою сформульовану систему внутрішнього навчання, що має єдину концепцію та методологію, що розроблена в рамках стратегії розвитку компанії (навчального закладу). Це дозволяє розвивати управлінський потенціал керівників, створити кадровий резерв компанії, підвищити її конкурентоздатність на ринку послуг чи ринку праці, виступає одним із ефективних кроків інноваційного розвитку компанії. Одним із найвідоміших у світі корпоративних вищих навчальних закладів є університет McDonald's. За даними дослідників, таких університетів у світі уже налічується 1600 і мережа їх постійно зростає.

Стратегія розвитку освітніх послуг передбачає, що і в перспективі держава має відігравати лідируючу роль у фінансовому забезпеченні освіти. Водночас має бути забезпечений перехід від підтримки організацій до стимулювання фінансування конкретних видів діяльності. Держава має бачити в якості пріоритету не лише сприяння певним інститутам і програмам, але й послідовну підтримку вузівської і корпоративної наук. Зусилля держави мають бути направлені на стимулювання кооперативних зв'язків. Сама держава має бути зацікавлена в організації взаємодії між наукою, освітою і бізнесом.

IV. Висновки. Проблеми розвитку освітніх послуг слід розглядати в широкому соціально-економічному аспекті. Важливо протистояти відтоку спеціалістів за кордон шляхом створення умов для їх інтелектуальної діяльності. Для цього слід об'єднати студентів, які шукають шлях у велику науку навколо авторитетних науковців, а також молодих, які подають надії.

Здійснена нами оцінка розвитку освітніх послуг, їх впливу на розв'язання економічних проблем дає підставу стверджувати, що майбутнє нашої країни має ґрунтуватися на міцному науково-освітньому фундаменті, тобто стратегія соціально-економічного розвитку має спиратись на високо розвинуту науку, освіту, культуру.

Враховуючи, що сьогодні практично всі промислові підприємства приватизовані, необхідно створити економічні умови для підприємців,

які хотіли б вкладати кошти в науково-технічну та інноваційну діяльність, забезпечували б преференції для високотехнологічного бізнесу. І тут важлива роль має належати державі, яка:

– формує попит на знання, сприяє розвитку знань, створює інноваційне середовище;

– бере активну участь у фінансуванні освіти;

– сприяє обміну знаннями, інформацією, технологіями шляхом організації конференцій, змагань, конкурентів, участь у міжнародних програмах;

– підтримує інноваційні тенденції в малому і середньому бізнесі.

Іншими словами, освітні послуги, стратегічні умови розвитку всіх рівнів освіти, основа досліджень, інновацій і творчого зростання мають знаходитись у сфері відповідальності держави, яка має забезпечити економічну підтримку освіти. Освітні послуги, зокрема надавані вищими навчальними закладами, мають бути однаково доступні для всіх громадян на основі здібностей кожного.

1. UNCTAD Handbook of STATISTICS. – 2008.

2. *Аброськин П.* Как бизнес с образованием поспорили // П. Аброськин -УниверСПТ 2007. – № 14. – С 1-2.

3. *Аброськин П.* С чего начинается качество? / П. Аброськин. - Универ СІТУ. – 2007. – № 11. – С. 1-2.

4. *Балыхин М.Г.* Перспективы рынка международных образовательных услуг в цифрах, фактах и аргументах / М. Г. Балыхин // Высшее образование сегодня. – 2009. – № 4. – С. 26.

5. *Гуриев С.* Наше самое высшее образование/ С. Гуриев: [Электронный ресурс] // Эксперт. – 2007. – № 33(574). – Режим доступа: URL <http://www.expert.ru>.

6. *Дойль П.* Менеджмент: стратегия и тактика / П. Дойль. – М.: АСТ, 2002. – 481с.

7. *Звонников В. И.* Качество образования, или кое-что новое о в рыночной проблеме / В. И. Звонников // Высшее образование сегодня. – 2009. – № 8. – С 30-68.

8. *Иванищева Т.* Формирование предпринимательского потенциала через систему бизнес-образование / Т. Иванищева// Человек и труд. – 2007. – № 1. – С. 50-52.

8. *Крутиков В.* Формирование предпринимательства; под общ. ред. В. Крутикова. – М.: Ноосфера, 2008. – С. 286.

9. *Кузнецов А. В.* Новая экономика и новая экономическая парадигма/ А. В. Кузнецов // Экономическая наука современной России. – 2002. – № 2. – С. 8.

10. Менеджмент, маркетинг и экономика образования: учеб.пособие; под ред. А. П. Егоршина, Н. Д. Никандрова. [2-е изд., перераб.]. – Новгород, 2004 – 526 с.

11. *Савельев Б. А.* Оценки уровня обученности студентов в целях аттестации образовательного учреждения профессионального образования / Б. А. Савельев, А. С. Масленников. – М.: Лотос, 2003. – 241 с.

12. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2008 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України): [стат.зб.]. – К.: Дежкомстат, 2008. – С 52.

13. Статистичний щорічник України за 2008 рік: [стат. зб.]. – К.: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. – 566 с.

The value of educational services opens up in socio-economic development of country, grounded strategic directions of their development taking into account the requirements of new paradigm of economy, in particular, economies of knowledges.

УДК 502.4(447.8)

Газуда М. В.

ПРИРОДООХОРОНИЙ АСПЕКТ РЕСУРСОКОРИСТУВАННЯ В ЕКОЛОГІЧНІЙ МЕРЕЖІ ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОМУ ФОНДІ ГІРСЬКОГО РЕГІОНУ

У статті розглянуто сутність та значення екологічної мережі й природно-заповідного фонду Закарпатської області, територія якої є складовою Карпатської гірської системи. Проаналізовано територіальні особливості екомережі та природно-заповідного фонду, обґрунтовано пріоритети збереження, відтворення та охорони довкілля, а також раціонального природокористування.

Ключові слова: екологічна мережа, природно-заповідний фонд (ПЗФ), Карпатська гірська система, раціональне природокористування.

І. Вступ. Будь-яку господарську діяльність, існування людини взагалі можна розглядати як процес ресурсокористування для задоволення особистих та суспільних потреб. У такому значенні, на нашу думку, ресурсокористування збігається із процесом суспільного виробництва та споживання. Синонімом цього терміну є також „природокористування”, що в суто науковому значенні застосовується для оцінки раціонального використання природного середовища, його охорони та відновлення, а також освоєння деградованих ландшафтів і відтворення природних комплексів.